

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO**
z dnia 9 listopada 2017 r.
w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m.st. Warszawie z Bronisława Wesołowskiego na Gen. Stanisława Bułak – Bałachowicza.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m.st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m.st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Bronisława Wesołowskiego. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do

organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Bronisława Wesołowskiego wypełnia normę art. 1 ustawy.

Nazwa ta odnosi się do Bronisława Wesołowskiego, pseud. Smutny, działacza SDKPiL, aktywisty komunistycznego, będącego sowieckim funkcjonariuszem państwowym, pełniącym funkcję Sekretarza Ogólnorosyjskiego Centralnego Komitetu Wykonawczego Rosyjskiej Federacyjnej Republiki Sowieckiej; przewodniczącego bolszewickiego Najwyższego Trybunału Rewolucyjnego.

Bronisław Wesołowski zaangażował się w działalność grup socjalistycznych w czasie studiów w Zurychu. W 1893 r. przybył do Warszawy, działał w Związku Robotników Polskich (ZRP). Był przewodniczącym zjazdu założycielskiego rewolucyjnej Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (SDKP) – potem przekształconej w Socjaldemokrację Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL). Od 1904 r. współpracował z SDPRR W. Lenina (był m.in. delegatem na V zjazd SDPRR). W 1905 r. został sekretarzem warszawskiej organizacji SDKPiL. Wielokrotnie aresztowany, zsyłany i więziony przez władze carskie.

W 1917 r. był uczestnikiem rewolucji bolszewickiej w Rosji. Był zwolennikiem całkowitego podporządkowania władzom partii bolszewickiej działalności SDKPiL „jako jednostki technicznej do agitacji wśród Polaków”. Był przedstawicielem CKW grup SDKPiL w Rosji w Komitecie Centralnym SDKPiL. Członek, a następnie jeden z pierwszoplanowych działaczy bolszewickich – sekretarz Ogólnorosyjskiego Centralnego Komitetu Wykonawczego Rosyjskiej Federacyjnej Republiki Sowieckiej. Od listopada 1918 r. był przewodniczącym bolszewickiego Najwyższego Trybunału Rewolucyjnego.

W 1918 r. Wesołowski przewodniczył delegacji Rosyjskiego Czerwonego Krzyża w Polsce. Oficjalnie misja ta miała zabezpieczyć powrót jeńców rosyjskich z niemieckiej i austriackiej niewoli. Faktycznie chodziło o przejmowanie transportów tranzytowych z jeńcami przez bolszewików, aby nie trafiły na ziemie kontrolowane przez „białych” Rosjan. Decyzją władz polskich delegacja została internowana. Członkowie delegacji opuścili Warszawę w asyście oddziału żandarmerii. W drodze 2 stycznia 1919 r. Wesołowskiego i troje członków delegacji bolszewickiej żandarmi samowolnie rozstrzelali. Państwo polskie postawiło sprawców przed sądem. Okoliczności śmierci Bronisława Wesołowskiego nie zmieniają faktu, iż był jednym z ważniejszych aktywistów bolszewickich.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Bronisława Wesołowskiego na ulicę Gen. Stanisława Bułak – Bałachowicza.

Gen. Stanisław Bułak – Bałachowicz (1883-1940) wojskowy pochodzenia białoruskiego. Pierwotnie zmobilizowany do armii rosyjskiej. Po rewolucji w Rosji przedostał się do Estonii, gdzie walczył przeciw bolszewikom. Po zawarciu estońsko-sowieckiego traktatu pokojowego w marcu 1920 r. przeszedł z Estonii na stronę polską na czele oddziału ok. 800 ludzi (Rosjan, Białorusinów, Litwinów, Łotyszów, Estończyków i Polaków). Jego grupa została podporządkowana dowódcy 3 Armii Gen. Edwarda Śmigłego-Rydza. Oddział Gen. Stanisława Bułak-Bałachowicza od czerwca 1920 r. brał udział w walkach na froncie polsko-bolszewickim na obszarze Polesia, w kontrofensywie znad Wieprza oraz w Bitwie Warszawskiej. Po zakończeniu wojny kontynuował samodzielne działania zbrojne na obszarze Białorusi zajętej przez bolszewików. W Mozyrzcu Gen. Bułak-Bałachowicz ogłosił niepodległość Białorusi i powołał rząd Republiki Białoruskiej. Po rozbiciu jego oddziałów osiadł w Warszawie, prowadząc działalność polityczną. W czasie kampanii wrześniowej 1939 r. dowodził zorganizowanym przez siebie oddziałem ochotniczym. Oddział ten walczył w obronie Warszawy. Zginął podczas próby aresztowania przez Gestapo 10 maja 1940 r. na ul. Paryskiej na Saskiej Kępie w Warszawie.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Zdzisław Sipiera

